

OFFERYNNAU STATUDOL CYMRU

2017 No. 691

**Rheoliadau Marchnata Planhigion Ffrwythau
a Deunyddiau Lluosogi (Cymru) 2017**

RHAN 1

Rhagarweiniad

Enwi, cychwyn a chymhwyso

1.—(1) Enw'r Rheoliadau hyn yw Rheoliadau Marchnata Planhigion Ffrwythau a Deunyddiau Lluosogi (Cymru) 2017 a deuant i rym ar 19 Mehefin 2017.

(2) Mae'r Rheoliadau hyn yn gymwys o ran Cymru.

Dehongli: cyffredinol

2. Yn y Rheoliadau hyn—

ystyr “amrywogaeth” (“*variety*”) yw grŵp o blanhigion o fewn tacson botanegol unigol o'r rheng isaf sy'n wybyddus y gellir—

- (a) ei ddiffinio drwy fynegi'r priodoleddau sy'n deillio o genoteip penodol neu gyfuniad o genoteipiau;
- (b) gwahaniaethu rhyngddo ac unrhyw grŵp arall o blanhigion drwy fynegi o leiaf un o'r priodoleddau hynny; ac
- (c) ystyried ei fod yn endid yn sgil y ffaith y gellir ei luosogi yn ddigyfnewid;

ystyr “archwiliad swyddogol” (“*official examination*”) yw archwiliad neu arolygiad a gynhelir gan arolygydd, gan gynnwys un a gynhelir ar ffurf sampl;

ystyr “ardystio” (“*certification*”) yw ardystio deunyddiau planhigion yn unol â rheoliad 9 ac mae “ardystiedig” (“*certified*”) i'w ddehongli yn unol â hynny;

ystyr “arolygiad gweledol” (“*visual inspection*”) yw archwiliad o blanhigion neu rannau o blanhigion mewn cyfleusterau, caeau a lotiau, gan arolygydd neu, pan fo'n briodol, y cyflenwr, gan ddefnyddio'r llygad noeth, lens, stereosgop neu ficrosgop;

ystyr “arolygydd” (“*inspector*”) yw person a benodir o dan reoliad 16;

ystyr “awdurdod cyfrifol” (“*responsible authority*”) yw'r awdurdod sy'n gyfrifol am ansawdd deunyddiau planhigion yn y wlad neu'r diriogaeth lle cynhyrchwyd y deunyddiau planhigion;

ystyr “cyflenwr” (“*supplier*”) yw unrhyw berson sy'n ymwneud yn broffesiynol ag atgynhyrchu, cynhyrchu, cadw, trin, mewnforio neu farchnata deunyddiau planhigion;

ystyr “deunyddiau ardystiedig” (“*certified material*”) yw unrhyw ddeunyddiau lluosogi neu blanhigion ffrwythau a fwriedir ar gyfer cynhyrchu planhigion ffrwythau—

- (a) mewn perthynas â deunyddiau lluosogi a phlanhigion ffrwythau a gynhyrchir yng Nghymru, a ardystiwyd fel deunyddiau ardystiedig yn unol â rheoliad 9;

- (b) mewn perthynas â deunyddiau lluosogi a phlanhigion ffrwythau a gynhyrchir y tu allan i Gymru, a ardystiwyd fel deunyddiau ardystiedig gan awdurdod cyfrifol yn unol ag Erthygl 20 o Gyfarwyddeb 2014/98/EU;

ystyr “deunyddiau CAC” (“*CAC material*”)—

- (a) mewn perthynas â deunyddiau lluosogi a phlanhigion ffrwythau a gynhyrchir yng Nghymru, yw deunyddiau a phlanhigion sy’n bodloni’r gofynion ar gyfer deunyddiau CAC yn Atodlen 1;
- (b) mewn perthynas â deunyddiau lluosogi a phlanhigion ffrwythau a gynhyrchir y tu allan i Gymru, yw deunyddiau a phlanhigion sy’n bodloni’r gofynion ar gyfer deunyddiau CAC yn Erthygl 23 o Gyfarwyddeb 2014/98/EU;

ystyr “deunyddiau cyn-sylfaenol” (“*pre-basic material*”) yw deunyddiau lluosogi a fwriedir ar gyfer cynhyrchu deunyddiau sylfaenol neu ardystiedig—

- (a) mewn perthynas â deunyddiau lluosogi a gynhyrchir yng Nghymru, a ardystiwyd fel deunyddiau cyn-sylfaenol yn unol â rheoliad 9;
- (b) mewn perthynas â deunyddiau lluosogi a gynhyrchir y tu allan i Gymru, a ardystiwyd fel deunyddiau cyn-sylfaenol gan awdurdod cyfrifol yn unol ag Erthyglau 3 neu 4 o Gyfarwyddeb 2014/98/EU;

ystyr “deunyddiau lluosogi” (“*propagating material*”) yw hadau, rhannau o blanhigion a phob deunydd planhigion, gan gynnwys gwreiddgyffion, a fwriedir ar gyfer lluosogi a chynhyrchu planhigion ffrwythau;

ystyr “deunyddiau planhigion” (“*plant material*”) yw’r planhigion a’r deunyddiau a ddisgrifir yn rheoliad 4;

ystyr “deunyddiau planhigion ardystiedig” (“*certified plant material*”) yw deunyddiau planhigion a ardystiwyd (yn ôl y digwydd) fel deunyddiau cyn-sylfaenol, deunyddiau sylfaenol neu ddeunyddiau ardystiedig;

ystyr “deunyddiau sylfaenol” (“*basic material*”) yw deunyddiau lluosogi a fwriedir ar gyfer cynhyrchu deunyddiau ardystiedig—

- (a) mewn perthynas â deunyddiau lluosogi a gynhyrchir yng Nghymru, a ardystiwyd fel deunyddiau sylfaenol yn unol â rheoliad 9;
- (b) mewn perthynas â deunyddiau lluosogi a gynhyrchir y tu allan i Gymru, a ardystiwyd fel deunyddiau sylfaenol gan awdurdod cyfrifol yn unol ag Erthygl 15 o Gyfarwyddeb 2014/98/EU;

mae “diffygion” (“*defects*”) yn cynnwys anafiadau, aflwiad, meinweoedd creithiol neu ddysychiad sy’n effeithio ar ansawdd a defnyddioldeb planhigyn tarddiol neu ddeunyddiau planhigion fel deunyddiau lluosogi;

ystyr “disgrifiad a gydnabyddir yn swyddogol” (“*officially recognised description*”) yw disgrifiad o nodweddion morffolegol allweddol sy’n galluogi’r amrywogaeth i gael ei hadnabod;

ystyr “disgrifiad swyddogol” (“*official description*”) yw’r disgrifiad o amrywogaeth a ddarperir er mwyn—

- (a) cofrestru fel amrywogaeth; neu
- (b) rhoi hawliau amrywogaeth planhigion;

ystyr “dogfen y cyflenwr” (“*supplier’s document*”) yw dogfen sy’n mynd gyda deunyddiau CAC ac sy’n bodloni gofynion Rhan 2 o Atodlen 2;

ystyr “hawliau amrywogaeth planhigion” (“*plant variety rights*”) yw hawliau a roddir o dan—

- (a) Rhan 1 o Ddeddf Amrywogaethau Planhigion 1997(1);
- (b) Rheoliad y Cyngor (EC) Rhif 2100/94 ar hawliau amrywogaeth planhigion y Gymuned(2); neu
- (c) deddfwriaeth ddomestig mewn gwledydd neu diriogaethau, ac eithrio'r rhai sy'n rhan o'r Deyrnas Unedig, sy'n diogelu amrywogaethau planhigion yn unol ag UPOV;

ystyr “label swyddogol” (“*official label*”)—

- (a) ar gyfer deunyddiau planhigion ardystiedig a gynhyrchir yng Nghymru, yw label a ddyroddwyd neu a gymeradwywyd yn unol â rheoliad 10(2);
- (b) ar gyfer deunyddiau planhigion ardystiedig a gynhyrchir y tu allan i Gymru, yw label a ddyroddwyd neu a gymeradwywyd gan yr awdurdod cyfrifol yn y wlad neu'r diriogaeth lle cynhyrchwyd y deunyddiau planhigion ac sy'n bodloni, fel y bo'n briodol i'r deunyddiau planhigion y mae'r label yn ymwneud â hwy, ofynion Erthygl 2 o Gyfarwyddeb 2014/96/EU;

ystyr “lot” (“*lot*”) yw nifer o unedau o un nwydd, y gellir ei adnabod drwy gydrywiaeth ei gyfansoddiad a'i darddiad;

ystyr “microluosogi” (“*micropropagation*”) yw lluosogi deunyddiau planhigion er mwyn cynhyrchu nifer mawr o blanhigion, gan ddefnyddio meithriniaid in vitro o flagur llystyfol gwahaniaethol neu feristemmau llystyfol gwahaniaethol a gymerir o blanhigion;

ystyr “planhigion ffrwythau” (“*fruit plant*”) yw planhigion y bwriedir iddo gael ei blannu neu ei ailblannu, ar ôl ei farchnata;

ystyr “planhigion tarddiol” (“*mother plant*”) yw planhigion a adnabyddir a fwriedir ar gyfer ei luosogi;

ystyr “planhigion tarddiol ardystiedig” (“*certified mother plant*”) yw planhigion tarddiol a fwriedir ar gyfer cynhyrchu deunyddiau ardystiedig;

ystyr “planhigion tarddiol cyn-sylfaenol” (“*pre-basic mother plant*”) yw planhigion tarddiol a fwriedir ar gyfer cynhyrchu deunyddiau cyn-sylfaenol;

ystyr “planhigion tarddiol sylfaenol” (“*basic mother plant*”) yw planhigion tarddiol a fwriedir ar gyfer cynhyrchu deunyddiau sylfaenol;

ystyr “rhewgadw” (“*cryopreservation*”) yw cynnal deunyddiau planhigion drwy eu hoeri i dymereddau isel iawn er mwyn cadw'r deunyddiau'n hyfyw;

ystyr “rhydd rhag diffygion i bob pwrpas” (“*practically free from defects*”) yw bod diffygion sy'n debygol o amharu ar ansawdd a defnyddioldeb y deunyddiau lluosogi neu'r planhigion ffrwythau, yn bresennol ar lefel sy'n gyferth â'r lefel, neu'n is na'r lefel, y disgwyllir iddi ddeillio o arferion tyfu a thrin da, a bod y lefel honno yn gyson ag arferion tyfu a thrin da;

ystyr “y tu allan i Gymru” (“*outside Wales*”) yw unrhyw ran o'r Deyrnas Unedig ac eithrio Cymru neu unrhyw Aelod-wladwriaeth ac eithrio'r Deyrnas Unedig;

ystyr “UPOV” (“*UPOV*”) yw'r Undeb Rhyngwladol dros Ddiogelu Amrywogaethau Newydd o Blanhigion(3).

Dehongli: Cyfarwyddebau

3.—(1) Yn y Rheoliadau hyn—

- (1) 1997 p. 66. Diwygiwyd Rhan I gan O.S. 2000/311, 2006/1261 a 2011/1043.
- (2) OJ Rhif L 227, 1.9.1994, t. 1, fel y'i diwygiwyd ddiwethaf gan Reoliad y Cyngor (EC) Rhif 15/2008 (OJ L 8, 11.1.2008, t. 2).
- (3) Sefydlwyd yr Undeb Rhyngwladol dros Ddiogelu Amrywogaethau Newydd o Blanhigion (UPOV) gan y Confensiwn Rhyngwladol dros Ddiogelu Amrywogaethau Newydd o Blanhigion (“Confensiwn yr UPOV”). Mabwysiadwyd Confensiwn yr UPOV ar 2 Rhagfyr 1961 gan Gynhadledd Ddiplomyddol a gynhaliwyd ym Mharis, fe'i diwygiwyd ym 1972 a 1991 ac fe'i cadarnhawyd gan y Deyrnas Unedig ar 3 Rhagfyr 1998.

ystyr “Cyfarwyddeb 2000/29/EC” (“*Directive 2000/29/EC*”) yw Cyfarwyddeb y Cyngor 2000/29/EC ar fesurau diogelu rhag cyflwyno i’r Gymuned organeddau sy’n niweidiol i blanhigion neu gynhyrchion planhigion a rhag eu hymlediad o fewn y Gymuned(4);

ystyr “Cyfarwyddeb 2008/90/EC” (“*Directive 2008/90/EC*”) yw Cyfarwyddeb y Cyngor 2008/90/EC ar farchnata deunyddiau lluosogi planhigion ffrwythau a phlanhigion ffrwythau a fwriedir ar gyfer cynhyrchu ffrwythau(5);

ystyr “Cyfarwyddeb 2014/96/EU” (“*Directive 2014/96/EU*”) yw Cyfarwyddeb Weithredu’r Comisiwn 2014/96/EU ar y gofynion ar gyfer labelu, selio a pheycynnu deunyddiau lluosogi planhigion ffrwythau a phlanhigion ffrwythau a fwriedir ar gyfer cynhyrchu ffrwythau, sydd o fewn cwmpas Cyfarwyddeb y Cyngor 2008/90/EC(6);

ystyr “Cyfarwyddeb 2014/97/EU” (“*Directive 2014/97/EU*”) yw Cyfarwyddeb Weithredu’r Comisiwn 2014/97/EU sy’n gweithredu Cyfarwyddeb y Cyngor 2008/90/EC o ran cofrestru cyflenwyr ac amrywogaethau a’r rhestr gyffredin o amrywogaethau(7);

ystyr “Cyfarwyddeb 2014/98/EU” (“*Directive 2014/98/EU*”) yw Cyfarwyddeb Weithredu’r Comisiwn 2014/98/EU sy’n gweithredu Cyfarwyddeb y Cyngor 2008/90/EC o ran gofynion penodol ar gyfer genws a rhywogaeth planhigion ffrwythau y cyfeirir atynt yn Atodiad I iddi, gofynion penodol sydd i’w bodloni gan gyflenwyr a rheolau manwl sy’n ymwneud ag arolygiadau swyddogol(8).

(2) Mae cyfeiriadau yn y Rheoliadau hyn at Atodiadau I, II, III, IV neu V i Gyfarwyddeb 2014/98/EU yn gyfeiriadau at yr Atodiad hwnnw fel y’i diwygir o bryd i’w gilydd.

Deunyddiau planhigion y mae’r Rheoliadau hyn yn gymwys iddynt

4.—(1) Mae’r Rheoliadau hyn yn gymwys mewn perthynas â phlanhigion ffrwythau a deunyddiau lluosogi o’r genera a’r rhywogaethau a restrir yn Atodlen 3 a’u cymysgrywiau.

(2) Maent hefyd yn gymwys mewn perthynas â rhannau o blanhigion, gan gynnwys gwreiddgyffion, o genera neu rywogaethau eraill a’u cymysgrywiau os yw, neu os bydd, deunyddiau o blanhigion ffrwythau a restrir yn Atodlen 3 (neu unrhyw gymysgryw o blanhigion ffrwythau o’r fath) yn cael eu himpio arnynt.

(3) Nid ydynt yn gymwys mewn perthynas â deunyddiau planhigion y bwriedir iddynt gael eu hallforio o Gymru i unrhyw wlad y tu allan i’r Undeb Ewropeaidd ar yr amod bod y deunyddiau planhigion yn cael eu hadnabod felly ac yn cael eu hynysu’n ddigonol.

(4) OJ Rhif L 169, 10.7.2000, t. 1, fel y’i diwygiwyd ddiwethaf gan Reoliad (EU) 2016/2031 Senedd Ewrop a’r Cyngor (OJ Rhif L 317, 23.11.2016, t. 4).

(5) OJ Rhif L 267, 8.10.2008, t. 8; fel y’i diwygiwyd ddiwethaf gan Reoliad (EU) Rhif 652/2014 Senedd Ewrop a’r Cyngor (OJ Rhif L 189, 27.6.2014, t. 1).

(6) OJ Rhif L 298, 16.10.2014, t. 12.

(7) OJ Rhif L 298, 16.10.2014, t. 16.

(8) OJ Rhif L 298, 16.10.2014, t. 22.